

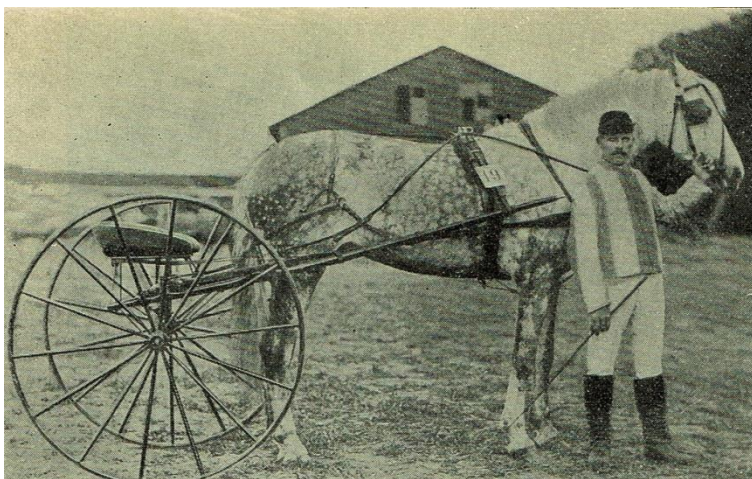
Nano og de andre russertravere

Af Lars Donatzky

Den russiske hoppe Nano havde været næstbedst på Lyngbyvejen i 1890 med en indtjening på 1.425 kr. Hun kørtes i løbene dels af privattræner Peter Petersen, den måske 'første' i erhvervet herhjemme, dels af Det Danske Travelskabs første formand brygger I.C.Tvede.

Peter Petersen fortalte som gammel i 1941, at Tvede havde anskaffet sig Nano 'fra det samme Moskva-stutteri, der havde opdrættet de to pragtfulde heste, som den russiske czar forærede kong Christian IX'.

Nano var født i 1879 af ukendt afstamning, men hun var 'orloff'-traver, og hun var blandt landets bedste heste. Hun fik vindertid 1:52, mens hun løb placeret på 1:49, før hun ifølge Peter Petersen lagde væddeløbsskoene på hylden efter sæson 1891. En af hoppens mest bemærkelsesværdige præstationer var sejr i Udholdenhedsløb 8/9 1889 på Lyngbyvejen. Her løb hun den danske mil 7,5 km. på 14 minutter og 22 sekunder svarende til km.tid. 1:54,9.

Nano var berømt, og berømmelsen tog til, da hun efter flere mislykkede forsøg på parring med russerhingsten Prizrack i 1898 fødte sorte Eva ved hjælp af en 'forkludret' frederiksborg-hingst ved navn Axtell C.

Foto: Nano med træner Peter Petersen. Billedet formentlig taget i 1891. I baggrunden staldene, der lå op til Charlottenlund Skov ved Traverbanevej i banens sydøstlige område

Nanos datter Eva blev ikke alene Kriterievinder og derbyvinder, hun blev en superstar med 3-års rekord 1:47, 4-årsrekord 1:43, og med en længe bestående sejrerekord på 29 sejre. Og så var hun 'endda' født af en hoppe, der selv havde haft sin væddeløbskarriere i Danmark. Hun ejedes og kørtes i derbyet af Taastrup-gårdejeren H.P.Jensen. Amatørsejr i derbyet 1. gang!

Populære russere

Russertraverne var populære i begyndelsen af halvfemserne, og specielt brødrene Eiermann havde forkærlighed for denne variation af traverracen, som ikke ligesom den amerikanske og franske indeholdt den slagne vej gennem fuldblodet tilbage til de fælles forfædre.

Foto: Eva og H.P. Jensen modtager ærespræmien i decenniumsløbet 1901. 10-års jubilæum for Lundens og for De forenede Bryggerier.

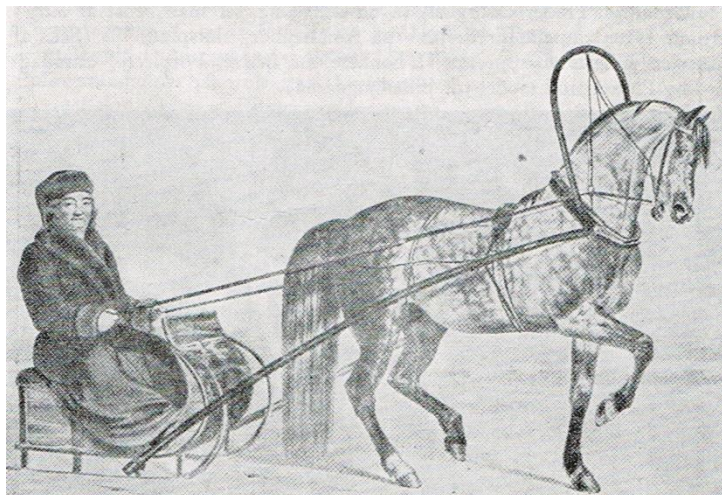

Lundens jubilæum. For 125 år siden III:

Den danske forbindelse

Til gengæld var der i russeren araberblod i forfaderen 'sølvskimlen' Smetanka, købt i 1775 i Grækenland, og for at frembringe en god kørehest parrede grev Orlow (deraf orloff) i 1777 Smetanka med en dansk blåskimlet Frederiksborghoppe, som i Rusland fik navnet Bulanaja. Frederiksborg-hestene var kendt over det meste af Europa som 'livlige, fromme, med en ren, høj og paraderende bevægelse'. Og sandsynligvis er Bulanaja købt på Christiansborg-auktionen 16-21. august 1771. Det hed sig, at 'en russisk staldmester købte mange heste og betalte dyrt'.

Resultatet af bedækningen var Polkan I, der seks år senere fædrede den berømte stamfader Bars I.

Den første danske travler

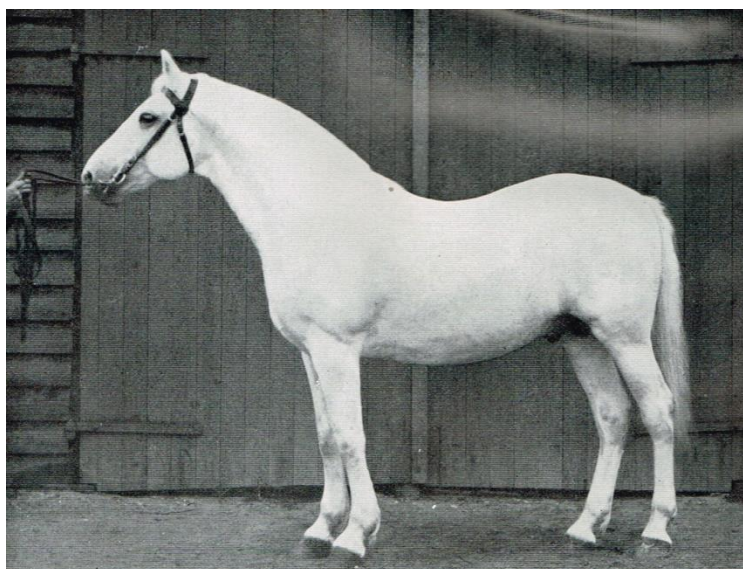
Var Nano på toppen i 1890 og 1891, havde en anden 'russer-travler', Gambrinus, været champion på Lyngbyvejen i 1887 og 1888 med henholdsvis 2.050 og 1.500 kr., og han havde indlænderrekorden 1891 til 1893, bedst med 1:47,3.

Han blev nemlig uden eget vidende ophøjet 'dansk statsborger' i en alder af 11 i 1893, da man begyndte at føre et dansk fødselsregister.

Tegning: Greve Orlow med Bars I.

Forklaringen var den, at Gambrinus mor, Orloff-travleren Primjetka, var blevet indført i 1881 fra Rusland ifolet en ukendt russisk hingst. Ejer var proprietær L. Jensen i Skibby, der tog imod Gambrinus året efter. Som indlænder løb Gambrinus derfor længe i en noget behersket konkurrence mod andre 'opsamlede' danske travlere.

For lige at runde denne russer-historie af skal to ting omtales.

Forbedrede 20 sekunder pr. km

Brødrene Eiermann anskaffede den russiske hingst Prizrack, der fædrede fire eller nøjagtig halvdelen af den første 'rigtige' danske årgang 1893. Blandt disse var dygtige Rhitra, der fik stor succes og kom ned på rekorden 1:46 i løbet af sin karriere. Rhitha er 11.moder til Spik Party.

Prizrack blev avlschampion 1897-99, og det blev bemærket, at han med hopper af den danske landrace kunne forbedre afkommet med op til 20 sekunder pr. kilometer, men på ganske kort sigt blev russeren alligevel slået ud af amerikanerne.

Foto: Prizrack

Lundens jubilæum. For 125 år siden III:

Pattrack seks gange ude på samme dag

En anden af Eiermanns anskaffelser, skimlede Pattrack, skal omtales af en anden grund. Hesten startede i efterårsmeetinget onsdag d. 9/9 1891 på Lunden. Først i 1.løb, et heatløb, hvor han i to heats på 2216 meter tog to andenpladser i km.tider 1:56,4 og 1:56,2.

Dernæst i 2.løb, et heatløb, hvor Pattrack i tre heats over 2128 blev hhv. tredje, væltede (vistnok i starten) og blev anden (1:55,4 – udgik og 1:55,7). Hesten fik nu pause under 4. heat, der var forbeholdt de tre heatvindere. Og Pattrack startede heller ikke i 3. løb, men så kom afslutningen.

Ud i 4.løb på 3575 meter, et gentleman-handicap med C. Eiermann i sulkyen, hvor Pattrack sejrede til odds 7,52 i 1:58,7. Seks gange ude på arenaen med mindst 12,2 km. sammenlagt distance!

Seks optræderen var hårdt, men ikke ukendt i udlandet, hverken i USA eller Europa, og i august året før måtte Grosser preis von Altona i Hamborg f.eks. afgøres i otte heats. Når de sidste tre blev udsat til næste løbsdag, var det kun på grund af mørkets frembrud, ikke af hensyn til hestene.

Ryssgala med Gibrid

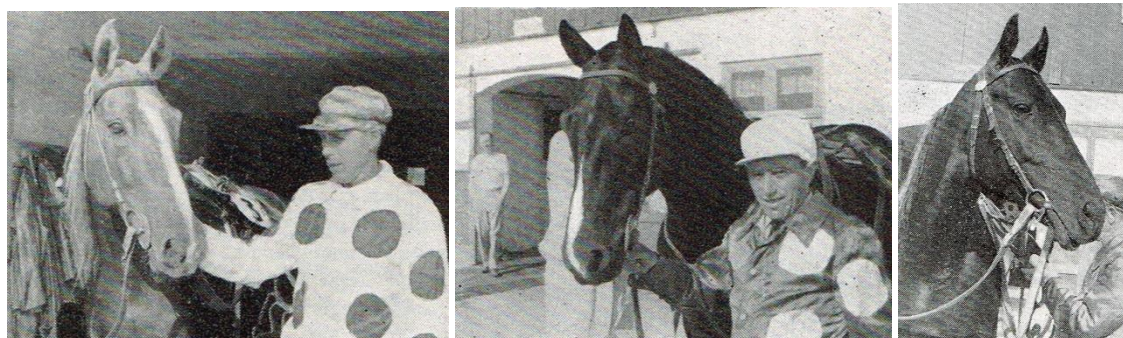
Russerne forsvandt fra den danske avl, mens de hjemme i Rusland fik tilskud af amerikansk blod og nu ikke længere var rene orloffere, men blandede såkaldte 'metis'-travere. De forsvandt også fra Europas travløb i mange år ad flere omgange. Der var en vis russisk succes i Berlin i 1929, men så gik der efter sigende 25 år. I oktober 1954 dukkede blandt andre championen Gibrid ('europarekord' 1:15,0 i rekordforsøg) op til den myteomspundne kamp mod den svenske travdronning Frances Bulwark (Sören Nordin) og Gay Noon (Gunnar Nordin) på Solvalla. Gibrid fik kort før mål nedkæmpet Frances Bulwark, men måtte til sidst give sig overfor Gay Noon. Solvalla satte besøgsrekord med 30.000 gæster. Der var flere arrangementer i Sverige og Norge ved "ryssgalaen".

Da Emigrant slog russerne

Danmark fik russiske gæster et tiår senere i 1964, hvor Maria Burdova besøgte Lunden med amerikanskfødte Apex Hanover, mens andre trænere stillede op med stærke russiske travere, men det var først året efter, at Emigrant og Walther Kaiser skabte overskrifter ved at besejre russerne på langdistance 2640 meter på Jägersro-banen i Malmø. Emigrant i 1:19,8 foran de fire russere Lazutjik, Gareme, Granit og Legion med svenske Suzanne Fibber som sjette. Hallo!

Det var vistnok kun på grund af en revanchelysten russisk delegation, at både Amager og Aalborg senere på året fik fornemt russisk besøg. Her triumferede russerne, og så kom der gang i balalajkaen.

I den 'nyere' tid er det vel først i 1990'erne, at russerne med Sorrento kom igen med en russiskfødte hest, der havde Europaklasse? - *Historien færdigredigeret 8/4 2016.*

Tre stærke russere på besøg i 1964 og 1965: Lazutjik, Granit og Legion.